

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

6. oktoober 2021 *

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Määrus (EL) nr 1215/2012 – Artikli 1 lõige 1 – Tsiviil- ja kaubandusajad – Artikkel 35 – Ajutised meetmed ja kaitsemeetmed – Taotlus, mis on seotud ametiasutuse ja kahe eraõigusliku äriühingu vahel sõlmitud avaliku kiirtee ehituslepinguga – Sellest lepingust tulenevate leppetrahvide ja garantiidega seotud ajutiste meetmete taotlus – Ajutiste meetmete kohaldamise otsus, mille on juba teinud kohus, kes on pädev asja sisuliselt arutama

Kohtuasjas C-581/20,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Varhoven kasatsionen sadi (Bulgaaria kassatsioonikohus) 28. oktoobri 2020. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 5. novembril 2020, menetluses

Skarb Państwa Rzeczypospolitej Polskiej reprezentowany przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad

versus

TOTO SpA – Costruzioni Generali,

Vianini Lavori SpA,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president J.-C. Bonichot, kohtunikud L. Bay Larsen, C. Toader (ettekandja), M. Safjan ja N. Jääskinen,

kohtujurist: A. Rantos,

kohtusekretär: ametnik R. Şereş,

arvestades kirjalikku menetlust ja 15. juuli 2021. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Skarb Państwa Rzeczypospolitej Polskiej reprezentowany przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad, esindaja: *advokat* O. Temnikov,

* Kohtumenetluse keel: bulgaaria.

- TOTO SpA – Costruzioni Generali ja Vianini Lavori SpA, esindajad: *advokat* A. Valov, keda abistasid *advokati* V. P. Penkov, N. G. Tsvetanov, P. D. Tsanov, V. V. Tomova, B. H. Strizhlev ja V. K. Semkov ning esindaja M. T. Stoeva,
- Poola valitsus, esindajad: B. Majczyna ja S. Żyrek,
- Euroopa Komisjon, esindajad: M. Heller ja I. Zaloguin,

olles 9. septembri 2021. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (ELT 2012, L 351, lk 1) artikli 1 lõike 1 ja artikli 35 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud Skarb Państwa Rzeczypospolitej Polskiej reprezentowany przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad (Poola Vabariigi riigikassa, keda esindab riigimaanteede ja kiirteede peadirektor; edaspidi „kiirteede peadirektor“) ning Itaalia õiguse alusel asutatud äriühingute TOTO SpA – Costruzioni Generali ja Vianini Lavori SpA (edaspidi „ehitusettevõtjad“) vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab lepingut ühe kiirtee ehitamiseks Poolas.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Määruse nr 1215/2012 põhjendustes 10, 33 ja 34 on märgitud:
 - „(10) Käesoleva määruse reguleerimisala peaks hõlmama kõiki peamisi tsiviil- ja kaubandusajades peale teatavate selgelt määratletud asjade, [...]
 - [...]
 - (33) Kui ajutised meetmed, sealhulgas kaitsemeetmed, kehtestab kohus, kelle pädevusse kuulub asja sisuline lahendamine, tuleks tagada nende vaba liikumine käesoleva määruse alusel. Ajutisi meetmeid, sealhulgas kaitsemeetmeid, mis kehtestati kõnealuse kohtu poolt, ilma et kostjalt oleks nõutud kohtusse ilmumist, ei tuleks siiski käesoleva määruse alusel tunnustada ega täita, välja arvatud juhul, kui meedet sisaldav otsus toimetatakse kostjale kätte enne täitmisele pööramist. See ei tohiks välistada kõnealuste meetmete tunnustamist ja täitmist siseriikliku õiguse alusel. Kui ajutised meetmed, sealhulgas kaitsemeetmed, kehtestab liikmesriigi kohus, kelle pädevusse ei kuulu asja sisuline menetlemine, peaks nende mõju piirduma käesoleva määruse alusel kõnealuse liikmesriigi territooriumiga.

(34) Tuleks tagada [27. septembri 1968. aasta] [...] konventsiooni [kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 1972, L 299, lk 32)], [nõukogu 22. detsembri 2000. aasta] määruse (EÜ) nr 44/2001 [kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42)] ja käesoleva määruse vaheline järjepidevus ning selleks tuleks ette näha üleminekusätted. Järjepidevust on vaja ka Euroopa Liidu Kohtu tõlgendustes [nimetatud] konventsiooni ja seda asendavate määruste kohta.“

4 Määruse nr 1215/2012 artikli 1 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevat määrust kohaldatakse tsiviil- ja kaubandusajades suhtes igat liiki kohtutes. Eelkõige ei kohaldata seda maksu-, tolli- ja haldusajades suhtes ega riigi vastutuse suhtes tegevuse või tegevusetuse eest riigivõimu teostamisel (*acta iure imperii*).“

5 Määruse artikli 2 punktis a on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) [...]

III peatüki kohaldamisel hõlmab „kohtuotsus“ ajutisi meetmeid, sealhulgas kaitsemeetmeid, mille on määranud käesoleva määruse kohaselt asja sisuliseks arutamiseks pädev kohus. See ei hõlma ajutisi meetmeid, sealhulgas kaitsemeetmeid, mille kohus on määranud, ilma et kostjat oleks kohtuistungile kutsutud, välja arvatud juhul, kui meetme määramise otsus on kostjale kätte toimetatud enne täitmisele pööramist“.

6 Määruse II peatüki „Kohtualluvus“ 7. jakku kuuluva artikli 25 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Kui pooled, olenemata sellest, kus on nende alaline elukoht, on kokku leppinud, et konkreetsest õigussuhtest tulenenud või tuleneda võivate vaidluste lahendamiseks on pädev liikmesriigi kohus või kohtud, on see kohus või need kohtud pädevad, välja arvatud juhul, kui kõnealune kokkulepe on sisulise kehtivuse poolest asjaomase liikmesriigi õiguse kohaselt tühine. Kohtualluvus on erandlik, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti. [...]

[...]“.

7 Määruse nr 1215/2012 artiklis 35, mis kuulub II peatüki 10. jakku, on sätestatud:

„Liikmesriigi kohtutelt võib taotleda selle liikmesriigi õigusega ettenähtud ajutiste meetmete, sealhulgas kaitsemeetmete kehtestamist isegi juhul, kui kõnealuse liikmesriigi kohtud on asja sisuliseks arutamiseks pädevad.“

Bulgaaria õigus

8 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Grazhdanski protsesualen kodeks), põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas redaktsioonis, (edaspidi „GPK“) artiklis 18 „Kohtulik puutumatus“ on ette nähtud:

„(1) Bulgaaria kohtud on pädevad lahendama hagisid, mille üks pool on välisriik või isik, kellel on kohtulik puutumatus, järgmistel juhtudel:

1. kohtulikust puutumatuses loobumise korral;

2. lepingulistest suhetest tulenevate hagide korral, kui kohustuse täitmise koht on Bulgaaria Vabariigis;
3. Bulgaaria Vabariigis toime pandud rikkumise eest kahju hüvitamise hagide korral;
4. hagide korral, mis puudutavad õigusi pärandvarale ja Bulgaaria Vabariigis avanenud pärandit, millel puuduvad pärijad;
5. kohtuasjade korral, mis kuuluvad Bulgaaria kohtute ainupädevusse.

(2) Lõike 1 punkte 2, 3 ja 4 ei kohaldata tehingute ja toimingute suhtes, mille sõlmisid või teostasid isikud ametiülesannete täitmisel või seoses välisriigi suveräänsete õiguste teostamisega.“

- 9 GPK artiklis 389 „Ajutiste meetmete kohaldamine hagi tagamiseks“ on sätestatud:

„(1) Hageja võib menetluse igas staadiumis kuni tõendite hindamise lõpuni apellatsioonistmes esitada asja menetlevale kohtule ajutiste meetmete taotluse.

(2) Ajutiste meetmete kohaldamine on lubatud kõigi hagiliikide korral.“

- 10 GPK artikli 391 „Tingimused ajutise meetme kohaldamiseks“ lõikes 1 on sätestatud:

„Ajutiste meetmete taotluse võib põhimenetluses lahendatava hagi tagamiseks esitada siis, kui muidu võib kohtuotsusest tulenevate õiguste rakendamine hageja jaoks osutuda võimatuks või keeruliseks ja kui:

1. põhimenetluses lahendatav hagi on põhjendatud veenvate kirjalike tõenditega või
2. antakse tagatis kohtu määratud summas [...]“.

- 11 GPK artiklis 393 „Ajutiste meetmete kohaldamise lubamatus“ on sätestatud:

„(1) Ajutiste meetmete kohaldamine riigi, ametiasutuse, kohaliku omavalitsusüksuse ja tervishoiuasutuse [tervishoiuasutuste seaduse (Zakon za lechebnite zavedenya)] artikli 5 lõike 1 tähenduses vastu esitatud rahalise nõude tagamiseks ja tervishoiuasutuse nõuete tagamiseks riikliku haigekassa vastu ei ole lubatud.

(2) Lubatud ei ole ajutiste meetmete kohaldamine sellise hagi tagamiseks, mille ese on rahaline nõue ja milles nõutakse selliste nõuete arestimist, mida ei saa sundtäitmisele pöörata.“

- 12 GPK artikli 397 „Meetmete liigid“ lõikes 1 on sätestatud:

„Ajutiste meetmete kohaldamine toimub:

1. kinnisvarale hüpoteegi seadmise;
2. võlgniku vallasvara ja nõuete arestimise;
3. muude kohtu poolt kindlaks määratud sobivate meetmetega, sealhulgas mootorsõiduki seismajätmise ja täitmise peatamisega.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 13 Nagu Euroopa Kohtule esitatud toimikust nähtub, sõlmiti 30. juulil 2015 kiirteede peadirektori kui hankija korraldatud riigihankemenetluse tulemusel asjaomaste ehitusettevõtjate kui edukaks tunnistatud pakkujatega leping Poznań–Wrocław'i kiirtee S-5 külade Gluchowo–Wronczyni (Poola) vahelise lõigu Poznań A 2 ehitamiseks.
- 14 Nimetatud lepingu kohaselt väljastas teatav Bulgaaria õiguse alusel asutatud kindlustusselts Evroins AD ehitusettevõtjate taotlusel hankijale kaks garantiid, millest esimene – lepingu nõuetekohase täitmise garantii – oli kehtiv kuni 31. juulini 2019 ja mida pikendati kuni 30. juunini 2024, tagatisena lepingujärgsete kohustuste täitmata jätmise või mittenõuetekohase täitmise puhuks, ja teine oli kehtiv kuni 31. juulini 2019 ning tagas leppetrahvi maksmise lepingu hilinenud täitmise korral.
- 15 Kõnealuse lepingu tingimuste kohaselt anti lepingu täitmist puudutavate mis tahes vaidluste lahendamise pädevus hankija asukoha kohtutele ja Poola õigus määrati kohaldatavaks õiguseks, sealhulgas nimetatud garantiidele.
- 16 Kuna põhikohtuasja poolte vahel tekkis vaidlus tööde kvaliteedi ja lepingu tähtaegse täitmise üle, esitasid ehitusettevõtjad Sąd Okręgowy w Warszawie'le (Varssavi regionaalne kohus, Poola) hagi õiguse puudumise tuvastamise nõudes, millega nad sisuliselt palusid seda, et takistataks kiirteede peadirektoril teostada oma õigusi väljastatud garantiidele.
- 17 Ehitusettevõtjad esitasid samale kohtule ajutiste meetmete taotlused, milles nad palusid muu hulgas kohustada kiirteede peadirektorit hoiduma kuni 26. juunini 2019 teatamast neile oma soovist kõnealune leping üles öelda, nõudmast neilt leppetrahvide tasumist ja realiseerimast Evroinsi väljastatud lepingu nõuetekohase täitmise garantiid.
- 18 Sąd Okręgowy w Warszawie (Varssavi regionaalne kohus) jättis 7. juuni 2019. aasta ja 2. detsembri 2019. aasta määrusega need ajutiste meetmete taotlused rahuldamata sisuliselt põhjendusel, et esitatud tõendid ei olnud *fumus boni iuris*'e tõendamiseks piisavad.
- 19 Selles kohtus algatatud menetlustega paralleelselt esitasid ehitusettevõtjad 31. juulil 2019 Sofiyski gradski sadile (Sofia linnakohus, Bulgaaria) kiirteede peadirektori vastu nendes menetlustes esitatud taotlustele sisult sarnase ajutiste meetmete taotluse, see aga jäeti kohtumäärusega vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.
- 20 Sofiyski apelativen sad (Sofia apellatsioonikohus, Bulgaaria) tühistas asjaomase kohtumääruse, rahuldab GPK artikli 389 ja määruse nr 1215/2012 artikli 35 alusel ajutiste meetmete taotluse ja arestis kiirteede peadirektori nõude, mis põhines kahel Evroinsi väljastatud garantiil.
- 21 Kiirteede peadirektor esitas Varhoven kasatsionen sadile (Bulgaaria kõrgeim kassatsioonikohus) määruskaebuse, milles vaidlustas muu hulgas määruse nr 1215/2012 kohaldatavuse käesolevas asjas, kuna põhikohtuasi ei kuulu mõiste „tsiviil- ja kaubandusasjad“ alla selle määruse artikli 1 lõike 1 tähenduses.
- 22 Seejuures esitas ta vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta määrusele (EÜ) nr 1896/2006, millega luuakse maksekäsmenetlus (ELT 2006, L 399, lk 1), Euroopa maksekäsu, mille oli Evroinsi vastu välja andnud Sąd Okręgowy w Warszawie (Varssavi regionaalne kohus).

- 23 Olles tuletanud meelde Euroopa Kohtu praktikat selles valdkonnas, väljendab eelotsusetaotluse esitanud kohus oma kahtlusi seoses sellega, kas põhikohtuasi on määruse nr 1215/2012 tähenduses tsiviil- või kaubandusasi, kuna üks lepingupool on Poola avalik-õiguslik isik.
- 24 Juhul, kui vaidlus kuulub määruse nr 1215/2012 kohaldamisalasse, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas sellisel kohtul, kelle poole on pöördutud selle määruse artikli 35 alusel, puudub pädevus ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustada seetõttu, et asja sisuliseks arutamiseks pädev kohus, käesoleval juhul Poola kohus, on sarnase taotluse kohta otsuse juba teinud. Sellega seoses väidab ta, et tema riigisisese õiguse, st GPK artiklite 389 ja 390 kohaselt ei takista ajutiste meetmete taotluse kohta tehtud otsus pädevale kohtule hilisema taotluse esitamist.
- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on samuti tekkinud küsimus, kas ajutiste meetmete taotlust tuleb analüüsida üksnes lähtuvalt ajutiste meetmete ja kaitsemeetmete autonoomsest mõistest, see tähendab meetmetest, mille eesmärk on säilitada faktiline või õiguslik olukord, et kaitsta õigusi, mille tunnustamist taotletakse pealegi asja sisuliselt arutavalt kohtult (3. septembri 2020. aasta kohtuotsus *Supreme Site Services jt, C-186/19, EU:C:2020:638*, punkt 50), või tuleb seda analüüsida kohtu asukohariigi õiguses ette nähtud kõigi tingimuste seisukohast. Ta täpsustab, et viimati nimetatud juhul võib ta tõhususe põhimõtte alusel olla sunnitud jätkama GPK artikli 393 kohaldamata.
- 26 Neil asjaoludel otsustas Varhoven kasatsioonien sad (kõrgeim kassatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas [määruse nr 1215/2012] artiklit 1 tuleb tõlgendada nii, et niisugust menetlust, nagu on käesolevas eelotsusetaotluses kirjeldatud, tuleb käsitada täies ulatuses või osaliselt tsiviil- või kaubandusajana selle määruse artikli 1 lõike 1 tähenduses?
 2. Kas pärast seda, kui on kasutatud õigust esitada ajutiste meetmete või kaitsemeetmete taotlus, mille kohtuasja sisuliselt lahendav kohus on juba läbi vaadanud, tuleb asuda seisukohale, et kohtul, kes menetleb ajutiste meetmete taotlust samal alusel ja vastavalt [määruse nr 1215/2012] artiklile 35, puudub pädevus alates hetkest, mil esitatakse tõendavad dokumendid, mis näitavad, et kohtuasja sisuliselt lahendav kohus on selle kohta juba lahendi teinud?
 3. Kui vastustest kahele esimesele eelotsuse küsimusele tuleneb, et pädev on kohus, kes menetleb taotlust vastavalt [määruse nr 1215/2012] artiklile 35, siis kas sellisel juhul tuleb [selle määruse] artiklis 35 sätestatud tingimusi kaitsemeetmete kohaldamiseks tõlgendada autonoomselt? Kas õigusnorm tuleb jätta kohaldamata, kui see – nagu käesoleval juhul – ei luba kaitsemeetme kohaldamist ametiasutuse suhtes?“

Menetlus Euroopa Kohtus

- 27 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palus Euroopa Kohtul lahendada käesolev eelotsusetaotlus Euroopa Kohtu kodukorra artikli 105 alusel kiirendatud menetluses. Eelotsusetaotluse esitanud kohus põhjendas oma taotlust esiteks sellega, et riigisiseste õigusnormide alusel kohustab põhikohtuasja laad teda asja lahendamata lühikese aja jooksul, ja teiseks, et lubatavad ajutised meetmed tähendavad seda, et üks põhikohtuasjas kõne all oleva lepingu pooltest ei saa kasutada oma õigusi pikka aega kuni sisulise menetluse lõppemiseni.

- 28 Kodukorra artikli 105 lõikes 1 on ette nähtud, et kui kohtuasja laad nõuab asja lahendamist lühikese aja jooksul, võib Euroopa Kohtu president eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotlusel või erandkorras omal algatusel otsustada, olles ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud, lahendada eelotsusetaotluse kiirendatud menetluses.
- 29 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et asjaolu, et eelotsusetaotlus on esitatud ajutiste meetmete kohaldamise menetluses ning asjaolu, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on kohustatud tegema kõik, et tagada põhikohtuasja kiire lahendamine, ei ole iseenesest piisav, et õigustada kodukorra artikli 105 lõike 1 alusel kiirendatud menetluse kasutamist (vt selle kohta Euroopa Kohtu presidendi 23. jaanuari 2007. aasta määrus Consel Gi. Emme, C-467/06, ei avaldata, EU:C:2007:49, punkt 7, ja 23. detsembri 2015. aasta määrus Vilkas, C-640/15, ei avaldata, EU:C:2015:862, punkt 8 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 30 Eeltoodud kaalutlusi arvestades jättis Euroopa Kohtu president 20. novembri 2020. aasta lahendiga rahuldamata eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotluse lahendada käesolev kohtuasi kodukorra artikli 105 lõike 1 alusel kiirendatud menetluses.
- 31 Euroopa Kohtu president otsustas samal päeval siiski, et seda kohtuasja menetletakse kodukorra artikli 53 lõike 3 alusel eelisjärjekorras.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 32 Oma esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse nr 1215/2012 artikli 1 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohtule tsiviilõiguse alusel esitatud ja selles kohtus läbi vaadatav ajutiste meetmete taotlus, mis puudutab sellise avaliku kiirtee ehituslepingu täitmisega seonduvat leppetrahvi, mis on sõlmitud niisuguse hankemenetluse tulemusel, mille hankija on ametiasutus, kuulub mõiste „tsiviil- ja kaubandusasi“ alla selle sätte tähenduses.
- 33 Määruse nr 1215/2012 artikli 1 lõikes 1 on ette nähtud, et seda määrust kohaldatakse tsiviil- ja kaubandusasjade suhtes. Järelikult puudutab esimene küsimus seda, kas eespool nimetatud ajutiste meetmete taotlus kuulub määruse nr 1215/2012 kohaldamisalasse.
- 34 Kõigepealt tuleb märkida, et põhikohtuasjas esitatud ajutiste meetmete taotluse eesmärk on esialgsete meetmete võtmine, et kaitsta faktilist olukorda, mis on kohtule sisulise menetluse raames hindamiseks esitatud, kuivõrd see taotlus on esitatud ja menetlus algatatud samade poolte vahel. Seega puudutab nimetatud ajutiste meetmete taotlus „ajutisi meetmeid, sealhulgas kaitsemeetmeid“ määruse nr 1215/2012 artikli 35 tähenduses, tingimusel et see kuulub selle määruse kohaldamisalasse.
- 35 Sellega seoses on Euroopa Kohus otsustanud, et ajutiste meetmete ja kaitsemeetmete kuulumine selle määruse kohaldamisalasse ei tule kindlaks määrata mitte nende enda laadi, vaid nende asjaomaste õiguste laadi alusel, mille kaitset nendega sisulises menetluses soovitakse tagada (3. septembri 2020. aasta kohtuotsus Supreme Site Services jt, C-186/19, EU:C:2020:638, punkt 54).

- 36 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast nähtub samuti, et tuvastamaks, kas hagi kuulub autonoomse mõiste „tsiviil- ja kaubandusasjad“ määruse nr 1215/2012 artikli 1 lõike 1 tähenduses alla ja järelikult selle määruse kohaldamisalasse, tuleb kindlaks teha kohtuvaidluse poolte vaheline õigussuhe ja selle ese või teise võimalusena analüüsida esitatud hagi alust ja selle esitamise korda (16. juuli 2020. aasta kohtuotsus *Movic jt*, C-73/19, EU:C:2020:568, punkt 37 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 37 Sellest tulenevalt on Euroopa Kohus korduvalt otsustanud, et kuigi teatavad ametiasutuse ja eraõigusliku isiku vahelised vaidlused võivad kuuluda määruse nr 1215/2012 kohaldamisalasse, kui hagi puudutab *iure gestionis* tegevust, ei ole see nii, kui ametiasutus on tegutsenud avalikku võimu teostades (vt selle kohta 12. septembri 2013. aasta kohtuotsus *Sunico jt*, C-49/12, EU:C:2013:545, punkt 34, ning 7. mai 2020. aasta kohtuotsus *Rina*, C-641/18, EU:C:2020:349, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 38 Kui üks vaidluse pool teostab avalikku võimu, siis on nimelt välistatud selle vaidluse käsitlemine „tsiviil- ja kaubandusajana“ määruse nr 1215/2012 artikli 1 lõike 1 tähenduses, kuna see pool teostab võimu, mis ei jää eraõiguslike isikute vahelisi suhteid reguleerivate õigusnormide kohaldamisalasse (3. septembri 2020. aasta kohtuotsus *Supreme Site Services jt*, C-186/19, EU:C:2020:638, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 39 Euroopa Kohus on samuti otsustanud, et asjaolu, et teatavad tegevused teenivad avalikke huve, ei ole iseenesest piisav selleks, et kvalifitseerida need tegevused teostatuks *iure imperii*, kui need ei vasta niisuguse võimu teostamisele, mis ei jää eraõiguslike isikute vahelisi suhteid reguleerivate õigusnormide kohaldamisalasse (3. septembri 2020. aasta kohtuotsus *Supreme Site Services jt*, C-186/19, EU:C:2020:638, punkt 66 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 40 Mis puudutab käesoleval juhul kohtuvaidluse poolte vahelist õigussuhet ja selle eset, siis nähtub Euroopa Kohtul olevast toimikust, et põhikohtuasjas esitatud ajutiste meetmete taotluse ese on tagada ehitusettevõtjate ja kiirteede peadirektori vahel 30. juulil 2015 sõlmitud lepingust tulenevate õiguste kaitse.
- 41 Ei sellise lepingu eset ega asjaolu, et üksnes kiirteede peadirektoril on õigus korraldada kiirtee ehitamiseks riigihankemenetlus, ei saa pidada avaliku võimu teostamise näitajateks.
- 42 Lisaks, mis puudutab taotluse alust ja selle esitamise korda, siis tuleb märkida, et nagu märkis eelotsusetaotluse esitanud kohus, puudutab esimene küsimus ajutiste meetmete taotlust, mis on esitatud ja mida menetletakse tsiviilõiguse kohaselt.
- 43 Isegi kui selline leping, nagu on kõne all põhikohtuasjas, on sõlmitud riigihankemenetluse tulemusel ja puudutab avaliku kiirtee ehitamist, loob see poolte vahel õigussuhte, mille raames pooled on võtnud vabatahtlikult õigusi ja kohustusi, ning mis on seega seotud tsiviil- ja kaubandusajaga määruse nr 1215/2012 artikli 1 lõike 1 tähenduses.
- 44 Asjaolu, et niisuguses riigisisises õigusnormis nagu GPK artiklis 393 ei ole lubatud esitada ajutiste meetmete taotlust eelkõige riigi ja ametiasutuste vastu rahalistes nõuetes esitatud hagi tagamiseks ning see näib seega andvat riigile ja ametiasutustele piiratud kohtuliku immuniteedi – kas see on antud, peab kindlaks tegema eelotsusetaotluse esitanud kohus –, ei mõjuta sellise hagi, nagu on kõne all põhikohtuasjas, tsiviil- ja kaubanduslikku laadi määruse nr 1215/2012 artikli 1 lõike 1 tähenduses.

- 45 Nimelt ei kujuta immuniteedi olemasolu automaatset takistust määruse nr 1215/2012 kohaldamisele (vt selle kohta 3. septembri 2020. aasta kohtuotsus *Supreme Site Services jt*, C-186/19, EU:C:2020:638, punkt 62).
- 46 Neid kaalutlusi arvesse võttes tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 1215/2012 artikli 1 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohtule tsiviilõiguse alusel esitatud ja selles kohtus läbi vaadatav ajutiste meetmete taotlus, mis puudutab sellise avaliku kiirtee ehituslepingu täitmisega seonduvat leppetrahvi, mis on sõlmitud niisuguse hankemenetluse tulemusel, mille hankija on ametiasutus, kuulub mõiste „tsiviil- ja kaubandusasi“ alla selle sätte tähenduses.

Teine küsimus

- 47 Teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse nr 1215/2012 artiklit 35 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus, kellele on esitatud selle sätte alusel ajutiste meetmete, sealhulgas kaitsemeetmete taotlus, peab tuvastama, et asi ei kuulu tema alluvusse, kui teise liikmesriigi kohus, kes on pädev asja sisuliselt arutama, on juba teinud otsuse sama eseme ja alusega ning samade poolte vahel esitatud taotluse kohta.
- 48 Selle küsimuse eesmärk on selgitada eelotsusetaotluse esitanud kohtule, kas ta on pädev läbi vaatama talle põhikohtuasjas esitatud ajutiste meetmete taotlust. Siiski tuleb kõigepealt märkida, et see pädevus ei sõltu ainuüksi vastusest teisele eelotsuse küsimusele, nii nagu see on ümber sõnastatud.
- 49 Täpsemalt, nagu nähtub eelotsusetaotluse põhjendustest, sisaldab põhikohtuasjas käsitletav ehitustööde leping kohtualluvuse kokkulepet, mille kohaselt on Poola kohtutel pädevus kõigis vaidlustes, mis selle lepingu täitmisel tekkida võivad.
- 50 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 59 ja 60 sisuliselt märkis, võivad pooled määruse nr 1215/2012 süsteemis ja eelkõige selle artikli 25 alusel näha ajutiste meetmete, sealhulgas kaitsemeetmete kohaldamiseks ette rahvusvahelise kohtualluvuse ning võib eeldada, et üldsõnaliselt koostatud kohtualluvuse kokkulepe annab selliselt valitud kohtule pädevuse võtta kõnealuseid meetmeid.
- 51 Kuna Euroopa Kohtus toimunud istungil jäid põhikohtuasja pooled eriarvamusele küsimuses, kas põhikohtuasjas käsitletavas lepingus ette nähtud kohtualluvuse kokkulepe laieneb taotletud ajutistele meetmetele, sealhulgas kaitsemeetmetele, siis tuleb meelde tuletada, et sellise kokkuleppe tõlgendamine ja selle ulatuse kindlaksmääramine kuulub Euroopa Kohtu praktika kohaselt selle liikmesriigi kohtu pädevusse, kus sellele kokkuleppele tuginetakse (vt selle kohta 7. juuli 2016. aasta kohtuotsus *Höszig*, C-222/15, EU:C:2016:525, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 52 Peale selle tuleb täpsustada, et eelotsusetaotluse esitanud kohus peab määruse nr 1215/2012 artikli 35 alusel läbi viima ka analüüsi, et teha kindlaks, kas esineb Euroopa Kohtu praktika tähenduses tegelik seos põhikohtuasjas taotletud meetmete eseme ja selle liikmesriigi kohtu territoriaalse pädevuse vahel, kelle poole on pöördutud (vt selle kohta 17. novembri 1998. aasta kohtuotsus *Van Uden*, C-391/95, EU:C:1998:543, punkt 40).

- 53 Nimetatud artikli tõlgendamise kohta teises küsimuses esitatud taotlusega seoses tuleb kõigepealt meelde tuletada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt ei tule liidu õigusnormi tõlgendamisel võtta arvesse mitte ainult normi sõnastust, vaid ka selle konteksti (vt selle kohta 10. juuni 2021. aasta kohtuotsus KRONE – Verlag, C-65/20, EU:C:2021:471, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 54 Määruse nr 1215/2012 artiklis 35 on ette nähtud, et liikmesriigi kohtutelt võib taotleda selle liikmesriigi õigusega ettenähtud ajutiste meetmete, sealhulgas kaitsemeetmete määramist isegi juhul, kui asja sisuliseks lahendamiseks on pädevad teise liikmesriigi kohtud.
- 55 Nimetatud artikkel annab seega ajutiste meetmete, sealhulgas kaitsemeetmete määramise rahvusvahelise kohtualluvuse ühelt poolt liikmesriigi kohtutele, kes on pädevad vaidlust sisuliselt lahendada, ja teiselt poolt teatavatel tingimustel teiste liikmesriikide kohtutele.
- 56 Mis puudutab konteksti, millesse see artikkel asetub, siis tuleb märkida, et nimetatud määruse artikli 2 punktist a koostoimes selle põhjendusega 33 tuleneb, et „kohtuotsusena“, mille vaba liikumine tuleb nimetatud määruse alusel tagada, käsitatakse üksnes selliseid ajutisi meetmeid, sealhulgas kaitsemeetmeid, mille on määranud asja sisuliselt lahendada pädev kohus.
- 57 Kui aga ajutised meetmed, sealhulgas kaitsemeetmed, määrab liikmesriigi kohus, kelle pädevusse ei kuulu asja sisuline arutamine, piirdub nende mõju määruse nr 1215/2012 alusel kõnealuse liikmesriigi territooriumiga.
- 58 Sellest järeldub, et huvitatud isikul on võimalus taotleda ajutisi meetmeid, sealhulgas kaitsemeetmeid kas selle liikmesriigi kohtus, kes on pädev asja sisuliselt arutama ja kelle selles osas tehtav otsus liigub vabalt, või teiste liikmesriikide kohtutes, kus asub vara või isikud, mille või kelle suhtes tuleb meedet kohaldada.
- 59 Kuigi määruse nr 1215/2012 ülesehitusest tuleneb seega, et nende liikmesriigi kohtute otsuste, kelle pädevuses on asja sisuline arutamine, ja teiste liikmesriikide kohtute otsuste tagajärjed erinevad, ei kehtesta see määrus siiski nende kohtute hierarhiat.
- 60 Eelkõige ei tulene nimetatud määruse artikli 35 sõnastusest sugugi, et see annaks nendele liikmesriigi kohtutele, kelle pädevuses on asja sisuline arutamine, põhimõttelise pädevuse võtta ajutisi meetmeid, sealhulgas kaitsemeetmeid, mis tähendaks, et teiste liikmesriikide kohtud ei ole enam pädevad selliseid meetmeid võtma, kui esimesena nimetatud kohtutele on selliste meetmete võtmiseks esitatud taotlus või kui nad on sellise taotluse kohta lahendi teinud.
- 61 Neid kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et määruse nr 1215/2012 artiklit 35 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus, kellele on esitatud selle sätte alusel ajutiste meetmete, sealhulgas kaitsemeetmete taotlus, ei pea tuvastama, et asi ei kuulu tema alluvusse, kui teise liikmesriigi kohus, kes on pädev asja sisuliselt arutama, on juba teinud otsuse sama eseme ja alusega ning samade poolte vahel esitatud taotluse kohta.

Kolmas küsimus

- 62 Kolmanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse nr 1215/2012 artiklit 35 tuleb tõlgendada nii, et ajutiste meetmete, sealhulgas kaitsemeetmete taotluse läbivaatamisel kehtivad liidu õiguse autonoomsed tingimused, ning kui vastus on jaatav, siis kas liidu õigusega on vastuolus riigisisised õigusnormid, mis ei luba esitada ajutiste meetmete taotlust seoses riigi või ametiasutuse vastu rahalises nõudes esitatud hagiga.
- 63 Kõigepealt tuleb märkida, et määruse nr 1215/2012 artikli 35 sõnastusest tulenevalt võtab kohus, kelle poole on selle artikli alusel pöördutud, ajutised meetmed kooskõlas oma riigisisese õigusega.
- 64 Selles sättes on seega kehtestatud alternatiivne kohtualluvuse alus muu kui selle liikmesriigi kohtute jaoks, kelle kohtud on pädevad asja sisuliselt arutama, kuid sellega ei ole tagatud ajutise meetme, sealhulgas kaitsemeetme kohaldamine teatavas konkreetses kohtuasjas, mida reguleerivad täies ulatuses selle liikmesriigi õigusnormid, kelle kohtusse on pöördutud.
- 65 Seega ei saa riigisisest sätet, mis piirab ajutiste meetmete kohaldamise võimalust juhul, kui hagi esitatakse rahalises nõudes riigi ja selle teatavate ametiasutuste vastu, pidada määruse nr 1215/2012 artiklis 35 sätestatud kohtualluvuse eeskirjaga vastuolus olevaks.
- 66 Seda järeldust kinnitab määruse nr 1215/2012 artikli 35 kontekst.
- 67 Nimelt püüab määrus nr 1215/2012 tugevdada tsiviil- ja kaubandusasjades tehtava koostöö valdkonnas lihtsustatud ja tõhusat kollisiooninormide ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise süsteemi, mis on kehtestatud õigusaktidega, mille järglane see määrus on, selleks et hõlbustada õigusalast koostööd, et aidata saavutada Euroopa Liidu eesmärki kujuneda vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks, mis põhineb suurel liikmesriikide vahelisel usaldusel (vt selle kohta 9. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Pula Parking, C-551/15, EU:C:2017:193, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 68 Seega ei ole määruse nr 1215/2012 – nagu ka sellele eelnenud õigusaktide – eesmärk mitte ühtlustada liikmesriikide menetlusnorme, vaid jaotada kohtualluvus tsiviil- ja kaubandusasjade lahendamisel (vt analoogia alusel 6. juuni 2002. aasta kohtuotsus Italian Leather, C-80/00, EU:C:2002:342, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 69 Neid kaalutlusi arvestades tuleb kolmandale küsimusele vastata, et määruse nr 1215/2012 artiklit 35 tuleb tõlgendada nii, et ajutiste meetmete, sealhulgas kaitsemeetmete taotlus tuleb läbi vaadata selle kohtu asukoha liikmesriigi õiguse alusel, kelle poole on pöördutud, ning sellega ei ole vastuolus riigisisised õigusnormid, mis ei luba esitada ajutiste meetmete taotlust seoses riigi või ametiasutuse vastu rahalises nõudes esitatud hagiga.

Kohtukulud

- 70 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamiseiga seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

- 1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 1 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohtule tsiviilõiguse alusel esitatud ja selles kohtus läbi vaadatav ajutiste meetmete taotlus, mis puudutab sellise avaliku kiirtee ehituslepingu täitmisega seonduvat leppetrahvi, mis on sõlmitud niisuguse hankemenetluse tulemusel, mille hankija on ametiasutus, kuulub mõiste „tsiviil- ja kaubandusasi“ alla selle sätte tähenduses.**
- 2. Määruse nr 1215/2012 artiklit 35 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus, kellele on esitatud selle sätte alusel ajutiste meetmete, sealhulgas kaitsemeetmete taotlus, ei pea tuvastama, et asi ei kuulu tema alluvusse, kui teise liikmesriigi kohus, kes on pädev asja sisuliselt arutama, on juba teinud otsuse sama eseme ja alusega ning samade poolte vahel esitatud taotluse kohta.**
- 3. Määruse nr 1215/2012 artiklit 35 tuleb tõlgendada nii, et ajutiste meetmete, sealhulgas kaitsemeetmete taotlus tuleb läbi vaadata selle kohtu asukoha liikmesriigi õiguse alusel, kelle poole on pöördutud, ning sellega ei ole vastuolus riigisisised õigusnormid, mis ei luba esitada ajutiste meetmete taotlust seoses riigi või ametiasutuse vastu rahalises nõudes esitatud hagiga.**

Allkirjad